

Rapport

---

efter kvalitetsgranskning av förskolans
arbete med det förstärkta pedagogiska
uppdraget vid den fristående förskolan
Regnbågen i Håbo kommun

Innehåll

Inledning

Resultat

Syfte och frågeställningar

Metod och material

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av förskolans arbete med det förstärkta pedagogiska uppdraget under hösten 2011 och våren 2012. Granskningen vid den fristående förskolan Regnbågens i Håbo kommun ingår i detta projekt. Syftet med Skolinspektionens kvalitetsgranskningar är att granska kvaliteten i skolväsendet och bidra till utveckling genom att lyfta fram viktiga utvecklingsområden.

Regnbågens förskola besöktes den 19-20 oktober 2011. Ansvariga inspektörer har Magdalena Molin och Lena Rostock, utredarna varit. I denna rapport redovisar Skolinspektionen sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

Kvalitetsgranskningen av förskolans arbete med det förstärkta pedagogiska uppdraget, genomförs i totalt 28 kommunala förskolor och 14 fristående förskolor. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. För de förskolor som ingått i granskningen ger den övergripande rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra förskolor. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Resultat

Om förskolan i Håbo kommun

Håbo kommun ligger i Uppland fem mil från Stockholm och har 20 000 invånare. I kommunen finns fem fristående förskolor och 14 kommunala. Totalt fanns 1107 barns inskrivna i förskolorna oktober 2011.

Förskolan Regnbågen

Förskolan Regnbågen drivs av personalkooperativet Förskolan Regnbågen Ekonomisk förening. Två av förskollärarna på förskolan ingår i styrelsen. Förskolan bedriver en montessorinspirerad verksamhet med miljöprofil och har funnits sedan 2002. Förskolan Regnbågen har två avdelningar och har totalt 29 barn inskrivna. Det finns en småbarnsavdelning med 13 barn och en 3-5-års avdelning med 16 barn. Förskolan har sex personal som arbetar i barngrupp varav tre är förskollärare, två av dessa har läst 40 poäng montessoripedagogik. Övrig personal har barnskötarutbildning. Förskolan leds av en förskolechef och är en ny funktion till följd av den nya skollagen. Tidigare delades ansvaret mellan de två förskollärare som ingår i styrelsen för kooperativet.

Förskolan är en fristående byggnad uppdelad på två avdelningar. Avdelningen med barn mellan 1-3 år har tre rum att disponera för sin verksamhet och en hall som är gemensam för samtliga barn på förskolan. Den avdelning som är i fokus för Skolinspektionens observationer har två rum varav det ena är större än det andra. Lokalerna är ljusa men trånga i förhållande till antalet barn. Förskolan får mat levererad från en närliggande skola och personalen sköter mottagande och förberedelser av lunchen. En dag i veckan har personalen ansvar för inköp och tillagning av mat. Gården är ett stort inhägnat område som bjuder på variation med lekredskap och odlingslådor. Det finns närhet till skog och grönområden.

Förskolans pedagogiska arbete med barns utveckling och lärande

---

Skollagen¹ och läroplanen för förskolan² anger att förskolan ska stimulera barns utveckling och lärande. Lärandet ska enligt läroplanen baseras på samspelet såväl mellan vuxna och barn som mellan barnen. Läroplanen har förtydligats, särskilt i avsnittet om utveckling och lärande som lyfter fram **språk och kommunikation, matematik, samt naturvetenskap och teknik** som områden där förskolan ska arbeta med barns utveckling, lärande och förmågor. Förskolan ska lägga stor vikt vid att stimulera varje barns språkutveckling och uppmuntra och ta till vara barnets nyfikenhet och intresse för den skriftspråkliga världen, samt att skapa och kommunicera med olika uttrycksformer. Detta inbegriper också att forma, konstruera och använda material och olika tekniker samt att utforska teknik i vardagen. Förskolan ska också medverka till att barnen tillägnar sig ett varsamt förhållningssätt till natur och miljö och förstår sin delaktighet i naturens kretslopp.

Forskning och beprövad erfarenhet³ pekar på att en viktig uppgift för pedagogerna är att skapa ett klimat och en styrning som främjar samarbete, en gynnsam språkutveckling, begreppsförståelse och kommunikation för att gynna barns samspel och lärande. Goda erfarenheter av matematik antas ha betydelse för barns framtida attityder till ämnet, men också för studieframgång senare i livet. För en god lärmiljö krävs utöver goda strukturella betingelser, en medveten pedagogik och ett intresse för matematik bland personalen. De tidiga åren är centrala för att ge barn erfarenheter som grund för begreppsutveckling och fortsatt intresse för området. Internationell forskning visar att naturvetenskap i förskolan kan bidra till att tidigt påverka barns attityder till naturvetenskap i positiv riktning och gynna lärandet av naturvetenskapliga begrepp och tänkesätt.

Förskolan Regnbågen är en montessoriiinspirerad förskola med miljöprofil. Förskolechefen beskriver verksamheten som en förskola med Montessori som arbetsmetod och med ekologisk inriktning. Montessoripedagogiken bygger på observationer av barns utveckling och barns behov och intressen, som varierar med ålder och mognad. Utgångspunkten är att barnen ska fritt välja aktivitet och arbeta både tillsammans med andra barn men också enskilt vid behov. Barnen får, förutom arbete med montessorimaterial, även rörelse, drama, skapande aktiviteter, utomhusaktiviteter och skogsdaggar. Förskolan Regnbågen vill förmedla en miljömedveten verksamhet med kompostering, källsortering och trädgårdsodling.

Vid Skolinspektionens besök användes inte det material som fanns tillgängliga på hyllorna i någons större utsträckning eftersom barn och personal förberedde en återkommande höstmärknad.

På förskolan Regnbågen finns en rad material som barnen kan välja. Barnen har också tillgång till exempelvis praktiska vardagsövningar såsom putsa skor, tvätta eller stryka.

---

¹ Skollag 2010:800

² Läroplan för förskolan Lpfö 98, reviderad 2010. Skolverket

³ Se t ex litteraturöversikten för granskningen av förskolan på www.skolinspektionen.se

Även material för matematik, språk, naturkunskap och sinnestränande material i form av lukt, smak och känselövningar finns tillgängliga för barnen. Personalen berättar att de samlar barnen i mindre grupper när de ska introducera ett nytt material för att visa hur det ska användas. Personalen betonar dock att materialen bara är en del av det som förskolan ska erbjuda barnen. Under de timmar som barnen vistas på förskolan finns det möjlighet att välja olika aktiviteter beroende på intresse och ålder.

Miljön är anpassad efter barnen med låga bord och stolar och hyllor med material tillgängligt för barnen. Materialen står grupperade efter olika typer av aktiviteter och byts ut efterhand, både av utrymmesskäl men också för att möta barnens intressen. Förutom montessorimaterial finns andra material och leksaker, exempelvis lego, bilar en vrå med dockor och spis samt byggklossar. Enligt personalen är allt material på förskolan en hjälp för barnen att få möjlighet att utveckla olika förmågor och det finns inte någon motsättning mellan montessorimetoden och de som i övrigt erbjuds barnen.

”Var sak har sin plats” och ”hjälp mig att göra själv” är två viktiga inslag i pedagogiken. Detta innebär att allt material har en bestämd plats, när ett material har använts och barnen är klara ställer de tillbaka materialet på samma ställe som de tog det. Personalen säger att de vill att barnen ska försöka själva så långt det går och att det ska finnas tid att lyckas på egen hand. Skolinspektionen såg flera goda exempel när de yngsta barnen tränade på att klä på sig själva och fick hålla på så länge de behövde och de vuxna fanns till hands om barnen behövde hjälp.

Det finns en mängd material som knyter an till lärandeområdena, tillgängliga för barnen. Materialen varierar i svårighetsgrad beroende på barnens mognad och intressen. Personalen betonar att det är viktigt att möta barnen där de befinner sig och erbjuda pedagogiska övningar och lek utifrån varje barns förutsättningar och behov. Parallellt med Montessori arbetar man med olika teman som utgår både från barnens intressen och behov.

Språk -och kommunikation

Förskolan ska enligt läroplanen lägga stor vikt vid att stimulera barns språkutveckling och även ta till vara på barns nyfikenhet och intresse för den skriftspråkliga världen. På förskolan Regnbågen finns ett varierat utbud av material för språk och kommunikation. Exempel på material med anknytning till språk och kommunikation är språkpåsar, pussel, spel bilder med tillhörande ordbilder, bokstäver och alfabetet uppsatt på väggen. Det finns också material för att möta barnens intresse för att skriva bokstäver eller ord.

Samlingen, som är ett återkommande inslag dagligen, leds av en vuxen som sitter på golvet tillsammans med barnen. Rummet som används för samling är litet och trångt

och det är många barn på liten yta. Vid Skolinspektionens besök sitter barnen i en ring och ska dra skrivna lappar ur en språkpåse. I påsen finns lappar där namnet på olika kroppsdelar står skrivet. Barnen ska med hjälp av den vuxne läsa vad som står och sedan visa på sig själva vilken kroppsdel som avses. Några av barnen är okoncentrerade och sitter inte på sina platser och ljudnivån är hög. Alla barn fångas inte fullt ut av övningen och det blir en del tillsägelser och lärandesituationen påverkas negativt.

Skolinspektionen uppfattade vid sitt besök att det på småbarnsavdelningen finns ett gemensamt förhållningsätt och stor tilltro till barnens förmåga att klara saker på egen hand. Personalen utmanar barnen att kommunicera utifrån sin egen förmåga och låter barnen ta plats i samlingen. De vuxna är medvetna om vikten av turtagning och ger barnen tid att uttrycka sig. För att stödja barnens språkutveckling använder personalen olika bilder, sjunger och leker med ord via rim och ramsor. Barnen är delaktiga i valen vid samlingen och får exempelvis vara med och bestämma vilka sånger som ska sjungas och vilka lekar som ska lekas.

Matematik

Inom matematikområdet finns vid förskolan ett stort utbud av material. Exempel på material inom området är t.ex. räknestavar från 1-10 som kan paras ihop med siffror, material med pärlor från ental till tusental, geometriska former och små askar med föremål som ska sorteras och räknas efter vilka som är likadana.

Vid Skolinspektionens besök använder inte barnen material inom matematikområdet i någon större utsträckning. Barnen är upptagna med att skära äpplen och koka äppelmos och andra grupper av barn tovar ull. Matematik ingår i nästan allting menar personalen och ger exempel på hur barnen genom att dela äpplen får barnen uppfattning om antal och mängd. Genom att tova garn och forma till små bollar får barnen känsla för former. Några barn har valt att sitta vid ett bord och räknar antalet pärlor och lägger ut rätt en siffra som motsvarar antalet pärlor. Personalen beskriver att de fångar upp barnens intresse för siffror och genomför olika övningar med barnen i vardagen. Det kan vara att duka tillsammans till lunchen eller mäta olika saker när de är utomhus. Även samlingen är ett bra tillfälle att göra olika matematiklekar och räkneramsor, menar personalen.

I samlingen på småbarnsavdelningen, som genomförs varje dag, använder de vuxna samma räkneramsa för att börja och sluta samlingen. Personalen anser att om barnen får samma räkneramsa ökar deras förståelse för när samlingen börjar och när den slutar och även om barnen inte alltid förstår innebörden direkt ökar deras förförståelse och ramsorna förbereder dem för kommande kunskap om språkets innebörd och matematik. Barnen är med och dukar varje dag och får uppfattning om antal och genom att själva ta mat få de även uppfattning om mängd.

Teknik och naturvetenskap

Förskolan ska, enligt läroplanen, sträva efter att barnen utvecklar sin förmåga att utveckla teknik i vardagen. På Regnbågens förskola anser personalen att de har bättre kunskap för att möta naturvetenskap än teknik. Teknik är ett område som de pratar om i och med den reviderade läroplanen men inte definierat vad det betyder i praktiken. Personalen har önskemål om kompetensutveckling på området för att kunna omsätta läroplanens mål när det gäller teknik.

När det gäller naturvetenskap menar personalen att de kan erbjuda barnen olika metoder och aktiviteter. Barnen får vara med och göra experiment för att studera olika fenomen. Barnen har bland annat arbetat med tema komposten för att se vad som är nedbrytbart och blir jord. I samlingen har de funderat över vad som händer med olika saker som läggs i jorden exempelvis glas metall eller apelsinskal eller en smörgås.

I andra experiment har barnen fått fundera över varför växter behöver ljus eller vad som finns i vattnet som tagits från ett vattendrag. För att få svar på frågorna har barnen följt upp experimenten vid olika tillfällen och tittat på vad som händer under en längre tid. De har resonerat och funderat och kommit fram till olika lösningar och svar. En del av experimenten har dokumenterats för att kunna följa upp lärandet med barnen.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att förskolan arbetar med att stimulera barns utveckling och lärande inom områdena matematik, språk och kommunikation, samt naturvetenskap. Förskolan behöver utveckla arbetet med teknik så att barnen får möjlighet att utveckla förmåga att urskilja teknik i vardagen och utforska hur enkel teknik fungerar.

Anpassning och anknytning till varje barns kunskaps- & erfarenhetsvärld, behov och intressen

---

Läroplanen betonar att verksamheten ska anpassas till alla barn i förskolan och att den ska utgå från barnens erfarenhetsvärld, intressen behov och drivkraft att söka kunskaper. Förskolan ska ta hänsyn till att barn lever i olika livsmiljöer och att barn med de egna erfarenheterna som grund söker förstå och skapa sammanhang och mening. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra grunden för den pedagogiska verksamheten. Barnens tankar och idéer ska tas till vara för att skapa mångfald i lärandet. Läroplansuppdraget innebär att barnen ska få stimulans och vägledning av vuxna för att genom egen aktivitet öka sin kompetens och utveckla nya kunskaper och insikter. Förskolans mål att främja lärande, förutsätter utifrån läroplanens intentioner, också en aktiv diskussion i arbetslaget om innebörden i begreppen kunskap och lärande.

***Skollagen** anger att utbildningen ska utformas utifrån grundläggande demokratiska värderingar såsom alla människors lika värde och jämställdhet. **Läroplanen** tydliggör att förskolan ska motverka traditionella könsmönster och könsroller. Flickor och pojkar ska i förskolan ha samma möjligheter att pröva och utveckla förmågor och intressen utan begränsningar utifrån stereotypa könsroller. Alla barn i förskolan ska också mötas av ett interkulturellt förhållningssätt.*

***Forskning och beprövad erfarenhet** visar att självkänsla och lärande påverkas positivt om barnen kan relatera nya kunskaper till de egna begreppsramarna och förstå de sammanhang som olika lärandeaktiviteter presenteras i. Vidare pekar forskningen på att stereotypa föreställningar om kön i stor utsträckning tillåts styra förskolans vardag, trots att kön har väldigt lite betydelse för barnen själva, och att könsstrukturella mönster återspeglas i förskolan på ett ofta omedvetet sätt. Forskningen pekar vidare på vikten av att personalen bekräftar barnet och skapar en miljö och ett klimat som främjar ett interkulturellt förhållningssätt.*

För att få information om barnen och vad de har för intressen är föräldrarna en viktig del. Vid inskolningen av barnen fångar personalen upp viktig information om barnet. Personalen erbjuder även föräldrarna ett inskolningssamtal när barnen varit på förskolan en tid för att följa upp föräldrarnas tankar och frågor men även för att få mer kunskap om barnen.

Personalen gör observationer i barngruppen för att fånga upp barnens intressen och för att veta var de befinner sig i utvecklingen. På småbarnsavdelningen efterlyser personalen mer tid för observationer av de yngre barnen, för att skapa sig en tydligare bild av deras intressen och behov. Vad ska förskolan erbjuda barnen för aktiviteter och hur barnen ska ha möjlighet till ett reellt inflytande, är frågor som personalen ställer sig. Personalen betonar vikten av att barnens intressen ska ligga till grund för planering och utformning av verksamheten och den pedagogiska miljön.

På förskolan finns få barn med flerspråkig bakgrund. Barnen med flerspråkig bakgrund talar svenska hemma. Det har inte funnits något önskemål från föräldrarna att förskolan ska arbeta med detta och därför har detta inte varit ett fokusområde. Enligt läroplanen ska förskolan medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att både utveckla det svenska språket och sitt modersmål. Personalen säger att de är medvetna om vad läroplanen kräver men att de inte funderat så mycket på hur det ska omsättas i praktiken i den dagliga verksamheten. Vissa inslag finns, såsom en del ord barnen lärt sig på engelska och några sånger. I miljön finns flaggor från olika länder, världskarta och jordglober.

I intervjuer säger personalen att genus och jämställdhet är ett område som inte har diskuterats gemensamt på förskolan och att det finns mycket att förändra och fundera över. Det har inte skett diskussioner om den pedagogiska miljön eller om vuxnas förhållningssätt i någon större utsträckning. Förskolechefen uppger att miljön har diskute-

rats ur ett pedagogiskt perspektiv vad beträffar rummens användning och material för att miljön ska vara lockande, stimulerande och utmanande för alla barn. Mycket av materialet som barnen använder är inte relaterat till kön och är inte specifikt riktat mot pojkar eller flickor. Enligt förskolechefen sker en diskussion vid den årliga revideringen av likabehandlingsplanen. Hela arbetslaget har läst och diskuterat förhållningssätt när det gäller att främja barns lika rättigheter.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att förskolan gör olika insatser för att fånga upp barnens intressen och tidigare erfarenheter. Däremot behöver förskolan stärka sitt arbete med ett interkulturellt förhållningssätt, utifrån barns tillhörighet i olika kulturer. Förskolan behöver utveckla kunskaper om vad ett jämställt arbetssätt innebär. Personalen behöver medvetet arbeta för att skapa fler möjligheter för barnen att utveckla förmågor och intressen bortom könsstereotypa föreställningar om pojkar och flickor.

Arbetet med implementering av det förstärkta pedagogiska uppdraget

---

*Förskolan har fått ett förstärkt pedagogiskt uppdrag i den reviderade **läroplanen** som började gälla samtidigt med den nya **skollagen**, där förskolan nu är en egen skolform. **Läroplanen** har förtydligats framförallt i avsnittet om utveckling och lärande. Den beskriver vidare förskolläraernas förtydligade ansvar för att arbetet i barngruppen genomförs så att läroplanens intentioner uppfylls. Arbetslagets roll och ansvar blir också tydligare definierat. Dessutom har förskolechefens ansvar förtydligats i såväl skollag som läroplan, bland annat när det gäller personalens kompetensutveckling.*

***Forskning och beprövad erfarenhet** visar att personalens pedagogiska kompetens, kunskap och engagemang är centrala komponenter för att kunna skapa en god pedagogisk miljö som stimulerar barns lärande. Gynnsamma strukturella villkor har visat sig viktiga men de inte är avgörande och inte heller en garanti för god kvalitet. I förskolor där verksamheten håller hög kvalitet finns en pedagogisk medvetenhet och ett professionellt förhållningssätt.*

Förskolechefen har deltagit i Skolverkets konferens om de nya styrdokumentet. Arbetet med att implementera den reviderade läroplanen har initierats under hösten. Medarbetarna har i uppdrag att läsa och fundera över vad som är de största skillnaderna i det förstärkta uppdraget jämfört med tidigare och vad det innebär för verksamheten. Personalen ska reflektera och skriva ned sina tankar och sedan ska alla diskutera tillsammans på ett personalmöte och analysera innehållet. Det finns en god förankring i Lpfö 98 tidigare uppdrag, men personalen kan inte riktigt relatera till förändringarna i den reviderade läroplanen eftersom de inte har tillräckligt med kunskap. Personalen menar det skulle varit önskvärt att först gå igenom det som är nytt tillsammans och sedan reflektera över vad uppdraget innebär för var och en.

På småbarnsavdelningen är personalens uppfattning att förskolan inte är en enhet utan är två separata verksamheter och detta försvårar arbetet med implementering och utveckling. Personalen efterlyser mer samarbete mellan avdelningarna för att bättre ta till vara varandras kompetens och få del av den kunskap som finns på de olika avdelningarna.

På förskolans gemensamma möten upplever personalen och det finns för lite tid att diskutera pedagogiska frågor. Mycket av tiden tenderar att handla om praktiska frågor och att lösa situationer som uppstår i vardagen. Personalen efterlyser kompetensutveckling både när det gäller den reviderade läroplanen men också inom andra områden. De uppger att de vid flera tillfällen har kommit med förslag på olika kurser och utbildningar. Förskolechefen och personalen har delvis olika uppfattningar om personalens kompetensutveckling. Förskolechefen uppger att det sker en kompetensinventering vid de årliga medarbetarsamtalen och att är fullt möjligt att delta i något om det finns intresse. Förslag på olika kurser finns tillgängligt i personalrummet och det är alltid möjligt att komma med förslag även om det finns en ekonomisk begränsning.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att förskolan har startat ett implementeringsarbete med det förstärkta uppdraget och har förtydligat ansvarsfördelningen inom förskolan. För att vidareutveckla arbetet och stärka kunskapen hos medarbetarna behöver personalen på förskolan få kontinuerlig möjlighet att reflektera kring innehållet i den reviderade läroplanen, så att de kan omsätta dess intentioner i den dagliga verksamheten.

Ledning av förskolans pedagogiska arbete

---

*I enlighet med **skollagen** ska det pedagogiska arbetet vid en förskoleenhet ledas och samordnas av en förskolechef. Förskolechefen beslutar om sin enhets inre organisation. Som förskolechef får bara den anställas som genom utbildning och erfarenhet har pedagogisk insikt. **Läroplanen** föreskriver att förskolechefen har ansvar för att förskolans arbete bedrivs i enlighet med läroplanen och uppdraget i dess helhet. Förskolechefen har ansvar för förskolans kvalitet.*

***Forskning och beprövad erfarenhet** pekar på pedagogiskt ledarskap och pedagogisk samsyn som nyckelfaktorer för kvalitet. Utgångspunkten för ett positivt genomförande av en strategi och verksamhetsplan är enligt forskning att det finns en gemensam vision/målbild. Dessutom krävs att denna målbild är så eftersträfvansvärd för medarbetarna att de har en stark motivation att arbeta för att realisera den. För ledaren handlar det om att ha förmågan att skapa denna målbild tillsammans med sina medarbetare, samt att kunna förklara vilka fördelar och möjligheter som den innebär för den enskilde medarbetaren. Chefen är enligt skolledarforskning en nyckelperson för god kvalitet, som aktiv ledare av det pedagogiska arbetet.*

Det nuvarande uppdraget som chef och ansvaret att leda förskolan, är nytt för förskolechefen och därför är strukturen och hur arbetet ska fördelas och organiseras fortfarande under utveckling. Förskolechefen är tillika del i arbetslaget och styrelsemedlem. Hon är en av dem som varit med och drivit arbetet i förskolan sedan starten. Ansvaret för verksamheten delade tidigare förskolechefen med en kollega och tillika styrelseledamot. Med den nya skollagen har ansvaret förtydligats och det är nu en förskolechef med ansvar för hela verksamheten. Förskolechefen beskriver svårigheten med ledarskapet d.v.s. att vara chef, personal och arbetsgivare på samma gång. Förskolechefen beskriver att det är viktigt att vara en tydlig ledare och skapa förutsättningar att utveckla förskolan och behålla legitimitet hos personalen, speciellt med tanke på de dubbla rollerna.

Personalen på förskolan önskar att förskolechefen ska vara mer delaktig i arbetet på båda avdelningarna och för att initiera pedagogiska diskussioner. Personalen efterlyser även reflektionstid och mer tid för att utvärdera verksamheten.

Eftersom förskolan är en liten förskola med begränsade möjligheter ekonomisk så fördelas de praktiskt sysslorna på personalen. Personalen uppger att tid går åt till praktiska göromål såsom disk, mat och städning av lokalerna och varje fredag har en personal i taget ansvar för inköp av mat och matlagning. Personalen på småbarnsavdelningen upplever att detta tenderar att ta tid från barnen och fokus från det pedagogiska uppdraget. Det kan enligt personalen vara svårt att göra barnen delaktiga i de praktiska sysslorna eftersom de är små och kräver mer tillsyn än de äldre barnen och inte alltid kan vara med i alla moment. Förskolechefen vet att förskolan har flera utvecklingsområden och funderar över hur arbetet ska ledas och fördelas för att utvecklas framåt i enlighet med läroplanens krav.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att förskolechefens roll som pedagogisk ledare behöver stärkas och bli tydligare. Den del av det pedagogiska ledarskapet som innebär att utarbeta strukturer, former och innehåll för utveckling av det pedagogiska arbetet utifrån läroplanens intentioner behöver också stärkas i syfte att leda och utveckla verksamheten.

Kvalitetsarbetet – uppföljning, utvärdering och utveckling

Läroplanen anger att förskolans kvalitet kontinuerligt och systematiskt ska dokumenteras, följas upp, utvärderas och utveckla, i syfte att ge bästa möjliga förutsättningar för utveckling och lärande för barnen. För att utvärdera förskolans kvalitet och skapa goda villkor för lärande behöver barns utveckling och lärande följas, dokumenteras och analyseras. För att stödja och utmana barn i deras lärande behövs kunskap om varje barns erfarenheter, kunnande, delaktighet och intresse för de olika målområdena. Syftet är att kvalitetsarbetet ska urskilja de aspekter i förskolans verksamhet som kan ha betydelse för barns välbefinnande, lek, utveckling och lärande och därmed vilket utvecklingsarbete som behöver göras över tid. All form av utvärdering ska utgå från ett tydligt barnperspektiv.

Forskning och beprövad erfarenhet visar att hög kvalitet i förskolan bidrar till bättre kognitiv och social utveckling och lärande för barnen. Ett helhetsperspektiv på kvalitetsarbetet innebär att förskolans kvalitet betraktas som system av samspel mellan vuxna och barn, mellan barnen själva, de miljöer och material som finns på förskolan och de pedagogiska processerna och läroplanens mål. Det handlar också om att observera, dokumentera, reflektera och analysera såväl kring varje barns utveckling och lärande, som verksamheten i sin helhet, för att kunna genomföra förbättringar i förskolans pedagogiska arbete.

På förskolan Regnbågen sker kontinuerligt en avstämning av barnens utveckling och lärande i förhållande till montessorimaterialet. I dokumenten som är knutna till montessorimaterialet framgår vad det är för övningar, vad syftet är och vad barnen ska få för kunskap via övningarna. Förskollärarna noterar skriftligt om barnet har förstått eller klarat uppgiften. Dokumentationen används sedan för att ta reda på var barnen befinner sig i lärandet i förhållande till montessorimetoden och som en uppföljning inför utvecklingssamtalen. Det finns ingen dokumentation i förhållande till läroplanens målen.

Inför utvecklingssamtalen sker en uppföljning av barnen, som utgår från föregående års iakttagelser av barnen. För detta finns förutom montessorioobservationerna ett underlag för utvecklingssamtal som innehåller information om barnet såsom hur barnet trivs men även motorisk, social och språklig utveckling. Personalen dokumenterar även en del av barnens "görande" med fotografier och text. Bilderna sätts upp på väggarna så att barn och föräldrar kan ta del av lärprocesserna på förskolan.

Personalen på förskolan Regnbågen har gemensam planeringstid tre timmar en gång i månaden och enskild planeringstid varje vecka. Varannan vecka turas avdelningarna om att ha två timmars avdelningsplanering. Förskolan stänger för planering fyra dagar om året och på våren sker utvärdering av verksamheten. Personalen upplever att mycket tid av de gemensamma mötena går åt till att diskutera praktiska frågor och lösa uppkomna problem. Skolinspektionen har tagit del av förskolans utvärdering för det

gångna året. Denna utvärdering är mer en beskrivning av alla aktiviteter och teman som genomförts under året. Det finns ingen uppföljning eller analys av resultaten eller en samlad beskrivning av barnens utveckling och lärande i förhållande till läroplanens målen.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att förskolan behöver utveckla sitt arbete med att följa och dokumentera varje barns utveckling och lärande i förhållande till läroplanens mål att sträva mot, i syfte att utgöra ett underlag för utvärdering av verksamheten. Vidare behöver förskolechefen och förskollärarna utarbeta former för att kunna skapa en samlad bild av barnens förändrade kunnande, för att kunna utveckla förskolans verksamhet mot läroplanens mål att sträva mot. Förskolechefen behöver tydligare leda det systematiska kvalitetsarbetet på förskolan.

Syfte och frågeställningar

I skollagen som började gälla från den 1 juli 2011, samt i den reviderade läroplanen för förskolan, förtydligas och förstärks förskolans uppdrag att arbeta med utveckling och lärande. Samtidigt har en tydligare ledarroll utmejslats på chefsnivå och tydligare ansvar för förskollärare. Arbetslagets roll har också förtydligats.

Fokus i denna granskning är därför hur förskolan arbetar med det förstärkta pedagogiska uppdraget, framförallt utifrån läroplanens avsnitt 2.2 Utveckling och lärande, som beskriver vad och vilka innehållsområden förskolans verksamhet ska inriktas på när det gäller barns utveckling och lärande. De tre centrala frågeställningarna i granskningen är:

- ***Hur arbetar förskolan för att stimulera och utmana barns utveckling och lärande utifrån målen och riktlinjerna i läroplanen?***

Här har Skolinspektionen granskat hur förskolepersonalen medvetet tar sig an det nationella uppdraget. I fokus står barns språkliga och kommunikativa utveckling och lärande, den matematiska utvecklingen och lärandet, samt naturvetenskap och teknik. Vidare har granskats om barnen i förskolan möts av ett interkulturellt och jämställt förhållningssätt där olika erfarenheter, kunskaper, förmågor, intressen och bakgrund hos barnen tas tillvara i det pedagogiska arbetet. Det innefattar på vilka sätt förskolan utformar sin verksamhet så att den anpassas till barnen och anknyts till deras erfarenhetsvärld och hur förskolepersonalen skaffar sig kunskap om detta, samt personalens förhållningssätt och medvetenhet på förskolan.

- ***På vilka sätt följer förskolan upp barns utveckling och lärande?***

Här avses hur förskolan dokumenterar och gör uppföljningar av de förutsättningar som verksamheten ger för utveckling och lärande, samt hur personalen arbetar för att

utveckla verksamheten, utan att bedömning av enskilda barn står i centrum. Det handlar om hur förskolan gör för att följa varje barn i syfte att kunna utveckla verksamheten och hur förskolan får syn på barns förändrade kunnande. Vidare har granskats på vilka sätt dokumentation, uppföljning, utvärderingar och analyser används för att utveckla arbetet så att varje barn får bästa möjliga förutsättningar för utveckling, lärande och delaktighet och om förskolan ger goda villkor för lärandet utifrån läroplanens intentioner.

- ***Hur säkerställer förskolechefen att förskolan implementerar det förstärkta pedagogiska uppdraget i sin dagliga verksamhet?***

Inom ramen för den här frågeställningen har Skolinspektionen granskat om uppföljningar, utvärderingar och analyser görs för att systematiskt och kontinuerligt förbättra och utveckla verksamheten. Vidare har syftet varit att belysa hur förskolans personal tar sin an det förstärkta pedagogiska uppdraget och hur förskolan arbetar med de förtydligade roller som förskolechef, förskollärare och arbetslag fått, samt vilka former, rutiner och strukturer som finns för att utveckla det pedagogiska arbetet för att främja samtliga barns lärande och utveckling i förskolan.

Metod och material

Inför besöket på respektive förskola har en dokumentanalys gjorts utifrån ett antal dokument, som begärts in från såväl förskolan som från huvudmannen. Dokumentationen har bestått av t ex huvudmannens och förskolans plan för årets verksamhet och utvecklingsarbete, systematiskt kvalitetsarbete, kompetensutvecklingsplanering och utbildning hos personalen, implementeringsinsatser, samt barnantal och åldrar. På så sätt har Skolinspektionen fått en inledande bild av förskolans verksamhet.

Vid besöket har miljö- och samspeksobservationer genomförts på förskolan som helhet, samt på en fokusavdelning. Syftet med observationerna har varit att inspektörerna kunnat skapa sig en generell bild av material och miljö, samt arbetet på förskolan, och särskilt få en mer tydlig bild av den pedagogiska verksamheten på en avdelning. Förskolepersonalen har vidare intervjuats i olika grupper eller individuellt; fokusavdelningens personal, personal från övriga avdelningar, personer med särskilda ledningsuppdrag på förskolan, samt intervju med förskolechefen. Syftet med intervjuerna har varit att få en fördjupad bild av hur förskolans arbete med det förstärkta pedagogiska uppdraget ser ut i den dagliga verksamheten. Samtlig insamlad information har sedan analyserats inför Skolinspektionens tolkning och bedömning.

Relevanta författningstexter

Skollag (2010:800)

1. Kap. Inledande bestämmelser, 4 §, 5 §, 6 §, 7 §
2. Kap. Huvudmän och ansvarsfördelning, 8 §, 9 §, 10 §, 11 §
4. Kap. Kvalitet och inflytande, 4 §, 5 §, 6 §
8. Kap. Förskolan, 2 §, 8 §, 11 §

Läroplan för förskolan Lpfö 98 reviderad 2010

1. Förskolan värdegrund och uppdrag
  2. Mål och riktlinjer
    - 2.2. Utveckling och lärande
    - 2.6 Uppföljning, utvärdering och utveckling
    - 2.7 Förskolechefens ansvar
-